

Oost-Spanje

Valencia, Murcia, Aragón, Zaragoza

Uitstapje naar Barcelona

Alicante
E. Ripoll/age fotostock

De regio's van deze gids

(zie de kaart aan de binnenzijde van het omslag)

1 Valencia, stad en regio	blz. 119
2 Murcia, stad en regio	blz. 219
3 Zaragoza en Aragón	blz. 251
📍 Uitstapje naar Barcelona	blz. 337

INHOUD

gdagys/iStock

NIET TE MISSEN

Een keuze uit de mooiste plekjes ...6

HOOGTEPUNTEN VAN MICHELIN

De mooiste reisherinneringen10

REISPLANNER

Een keuze uit de mooiste routes...18

DE REIS VOORBEREIDEN

Reistips26

NAAR OOST-SPANJE

Met de auto28

Met het vliegtuig.....28

Met de trein.....29

Met de bus29

VOOR HET VERTREK

Profiel van Spanje30

Het weer30

Nuttige adressen.....30

Formaliteiten31

Budget.....32

Overnachten33

Uit eten35

OOST-SPANJE VAN A TOT Z

Rubrieken in alfabetische volgorde37

MET HET GEZIN

Bezienswaardigheden en activiteiten.....48

MEMO

Evenementen50

Leestips52

Films53

Muziek.....53

MEER WETEN OVER OOST-SPANJE

OOST-SPANJE VANDAAG

Volkskunst en tradities.....56

Levendige folklore.....57

Stierengevechten.....58

Gastronomie59

Politiek en bestuur.....62

Natuurlijke rijkdommen en economie64

CULTUUR

Talen68

Literatuur.....69

Muziek.....73

Film74

KUNST EN ARCHITECTUUR

Van de prehistorie tot de Arabische verovering.....76

Spaans-Moorse kunst.....78

Preromaanse en romaanse kunst (8ste-13de eeuw)78

Gotische kunst (13de eeuw).....79

Renaissance (16de eeuw)81

Barok (17de-18de eeuw)82

Kunst van de Bourbons (18de-19de eeuw).....84

Modernisme85

Avant-gardistische bewegingen...86

Hedendaagse architectuur88

Enkele kunsttermen90

ABC van de architectuur.....92

NATUUR EN LANDSCHAP

Korte schets van Spanje94

Het reliëf van Oost-Spanje.....94

Klimaat	97
Flora	97
Fauna	98
Natuurbescherming.....	98

GESCHIEDENIS

Prehistorie.....	100
Romanisering	101

Al-Andalus	102
Verenigd Spanje	104
De drie koninkrijken van de Spaanse oostkust	105
Habsburgers	106
Huis van Bourbon	107
Woelige 20ste eeuw.....	110
Het huidige Spanje.....	111
Belangrijke data voor Spanje.....	114

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 VALENCIA, STAD EN REGIO

Valencia.....	122
Costa del Azahar	166
Peníscola	173
Morella	176
Xàtiva	181
Alcoi	185
Alicante	189
Costa Blanca.....	201
Elche.....	207
Orihuela.....	214

2 MURCIA, STAD EN REGIO

Murcia.....	220
Cartagena	232
Lorca	239
Caravaca de la Cruz	245

**RAADPLEEG VOOR
IEDERE PLAATS ONS
ADRESBOEKJE**

3 ZARAGOZA EN ARAGÓN

Zaragoza.....	254
Aragonese Pyreneeën.....	272
Huesca.....	274
Sos del Rey Católico	281
Jaca.....	283
Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido	294
Aínsa	300
Parque Natural de la Sierra y Cañones de Guara.....	306
Barbastro	311
Tarazona	316
Daroca	319
Teruel	323
Albarracín.....	328
Alcañiz.....	332

UITSTAPJE NAAR BARCELONA

Barcelona:	
Top 10 bezienswaardigheden ..	340

Register	346
Kaarten en plattegronden.....	357
Woordenlijst	achterflap

NIET TE MISSEN

★★★ De reis waard

★★ Een omweg waard

★ Interessant

★★★

Alicante

Alicante staat bekend om zijn prachtig heldere licht. De stad biedt heerlijke rust naast toeristische bedrijvigheid, een boulevard in de schaduw van majestueuze palmen en een typisch mediterrane sfeer.

Zie blz. 189.

J. Arnold/ Images/ hemis.fr

★★★

Morella

Morella ligt op 1000 m hoogte en wordt omgeven door spectaculaire vestingmuren uit de 14de eeuw. Bij het middeleeuwse kasteel op de top van de heuvel hebt u een schitterend panoramisch uitzicht. Zie blz. 176.

J. Fiets Ragalage fotostock

S. Staszczuk/age fotostock

Nationaal Park Ordesa y Monte Perdido

Dit is de parel van de Aragonese Pyreneeën: u vindt er diepe kloven, valleien, watervallen, de prachtigste kleuren en een weelderige plantengroei. Een waar paradijs voor natuurliefhebbers! **Zie blz. 294.**

Peníscola

Het mooiste stadje van de Costa del Azahar was ooit het adelaarsnest van een tegenpaus. Het werd in de middeleeuwen versterkt met muren en een fort, maar is nu een vredige badplaats. **Zie blz. 173.**

I. Ruiz Haro/age fotostock

S. Crump/SCFotos/age fotostock

Murcia

De ster van de Plaza Cardenal Belluga is de prachtige barokke kathedraal, met een verblindend witte gevel in retablo-stijl. Het is een harmonieus geheel van zuilen, welvingen en standbeelden. **Zie blz. 220.**

De mirador van Tabarca
oskiras36/stock

♥ **Volg de rivieren** door de Sierra de Guara: canyoning brengt u op plaatsen waar u anders niet komt. Geniet van een ongerepte natuur met grotten, natuurlijke zwembassins, watervallen, duizelingwekkende rotswanden en uitzonderlijk helder water. Sporten in een landschap

vol grandioze schoonheid: een onvergetelijke ervaring! **Zie blz. 306.**

♥ **Ga terug in de tijd** in het Museo Arqueológico de La Almoína, waar u een onderaardse wandeling maakt tussen de fundamenten van het Romeinse en Visigotische

Canyoning in de Sierra de Guara
J.F. Hagemmuller/hemis.fr

TOP 5 Met het gezin

1. Palmentuin in Elche (blz. 207)
2. Park en watervallen van het Monasterio de Piedra (blz. 321)
3. Het Oceanogràfic in Valencia (blz. 145)
4. Het Bioparc in Valencia (blz. 149)
5. Het Acuario Fluvial de Zaragoza (blz. 266)

Valencia. Door de doorzichtige wanden onderscheidt u openbare en particuliere gebouwen, ver van alle stadsdrukke. **Zie blz. 130.**

♥ **Maak een uitstapje** vanuit Alicante naar het eilandje Tabarca, een prachtig beschermd natuurgebied, om er in een kleine kreek te zwemmen, langs de fortificaties en door de oude straten te wandelen en de dag te besluiten met een smakelijk plateau zeebanket. **Zie blz. 195.**

♥ **Bezondig u** in Xixona aan de aanschaf van *turrón*, in een van de plaatselijke fabrieken die u kunt bezoeken. Nadat u hebt gezien hoe deze noga met honing en amandelen wordt gemaakt, is het moeilijk er weerstand aan te bieden (of hem tot Kerstmis te bewaren). **Zie blz. 196.**

♥ **Voel u heel klein onder** Los Mallos de Riglos, de indrukwekkende, oker-rode kliffen van geërodeerde puddingsteen, die de vorm van suikerbroden hebben. Ze liggen bij het dorp Riglos, vanwaar u mooie wandelingen kunt maken. Neem een verrekijker mee om de trek- en roofvogels te kunnen observeren. **Zie blz. 279.**

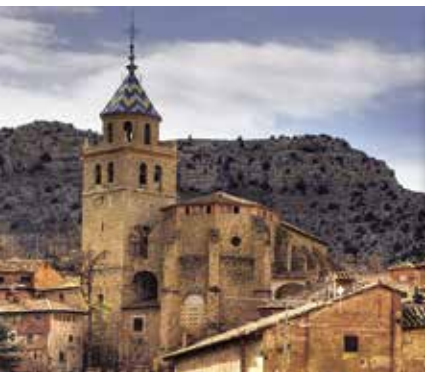
Het Oceanogràfic
T. Hassler/age fotostock

Los Mallos de Riglos
F. J. Fdez. Bordonada/age fotostock

Mudéjar-architectuur van Aragón

4 dagen

Route: 435 km door het Arabische verleden van Spanje

● Dag 1 Van Zaragoza naar Veruela

Kijk eerst rond in Zaragoza (**blz. 254**) en rijd dan naar het noordwesten, naar de stad Tarazona (**blz. 316**). Hier woonden joden, moslims en christenen in goede harmonie bijeen en resideerde enige tijd het hof van de Katholieke Koningen. Sluit de dag af in het cisterciënzer klooster van Veruela (**blz. 317**).

● Dag 2 Calatayud en Daroca

Bewonder de klokkentorens in mudejarstijl in Calatayud, kijk rond in de omgeving en bezoek het Monasterio de Piedra (**blz. 321**). Maak ook een wandeling door het park, waar mooie watervallen te zien zijn. Ga daarna op weg naar het versterkte stadje Daroca (**blz. 319**).

● Dag 3 Albarracín

Trek een hele dag uit voor de prachtige stad Albarracín (**blz. 328**), hoog tussen de okerkleurige bergen. Maak in de loop van de dag ook een wandeling naar de grotten met rotsschilderingen.

● Dag 4 Teruel

Ga tot slot naar de kleinste provinciehoofdstad van Spanje. Het rijke mudejarerfgoed, dat op de Werelderfgoedlijst van Unesco staat, is een omweg waard (**blz. 323**).

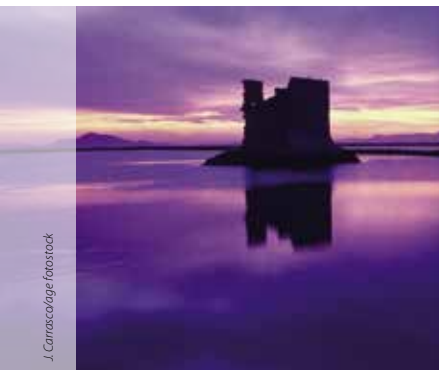
Tip: proef in Teruel de beroemde ham.

Watervallen bij het Monasterio de Piedra
PobladuraFCG/iStock

De verrassende Levante

4 dagen

J. Carrasco/age fotostock

Route: 550 km door het hart van de regio Murcia

● Dag 1 Van El Castell de Guadalest naar Elche

Rijd noordwaarts langs de kust tot aan het mooie dorp El Castell de Guadalest (**blz. 204**). Steek daar door naar Alcoi (**blz. 185**) en vervolgens naar het pittoreske stadje Bocairent (**blz. 197**). Sluit de dag af in Elche (**blz. 207**), met een bezoek aan El Palmeral en de oogstrelende Tuin van de Pastoor.

● Dag 2 Van La Alcudia naar Orihuela

Bezoek de archeologische vindplaats La Alcudia, waar de beroemde Dama de Elche (**blz. 211**) werd gevonden, ga naar Santa Pola, voor de zoutpannen en stranden (**blz. 195**), en rijd naar Orihuela, met een mooi oud centrum, waar de dichter Miguel Hernández werd geboren (**blz. 214**).

● Dag 3 Van Murcia naar Calasparra

Bezoek de kathedraal van Murcia, die een bijzondere gevel in retablo-

stijl heeft (**blz. 224**). Rijd dan naar Caravaca de la Cruz, voor het kasteel en het Santuario de la Santísima y Vera Cruz (**blz. 245**). Wandel door de buurstadjes Moratalla en Cehegín, waar ook rotsschilderingen te zien zijn, en ga in Calasparra de beroemde bomba-rijst proeven (**blz. 248**).

● Dag 4 Lorca en Cartagena

Sluit deze mooie rondreis af in het barokke Lorca, met het Museo Azul de la Semana Santa (**blz. 239**), en de stad Cartagena (**blz. 232**), met Punische en Romeinse overblijfselen. In het Museo Nacional de Arqueología Subacuática maakt u kennis met het erfgoed dat op de Spaanse zeebodem ligt.

Tips: eet paella op een terras aan zee en proef in Xixona de verrukkelijke turrón! In de Middellandse Zee kunt u op veel plaatsen duiken (ook voor beginners).

Aardewerk

Het aardewerk uit **Manises**, niet ver van Valencia, is al sinds de 15de eeuw in het hele Middellandse Zeegebied bekend. Zelfs de Italianen waren fervente afnemers. Ook nu nog is het stadje een belangrijke producent. Het organiseert in de oneven jaren de Biennial Internacional de Ceràmica. In Aragón zijn al veel centra voor aardewerkproductie verdwenen, maar in **Muel** en **Teruel** is de traditie nog bijzonder levendig. Muel bezit zelfs een museum en een opleidingscentrum.

TALEN

Alle Spanjaarden spreken **Castiliaans**. In de streek rond Valencia spreken autochtonen onder elkaar vaak Valencians, maar men beantwoordt u graag in het Castiliaans. De plaatsnaamborden (en steeds meer ook de straatnaamborden) zijn in het Valencians.

 Om die reden noemen we in deze gids de plaatsen in de Levante (de regio's Valencia en Murcia) zowel in het Valencians als in het Castiliaans. De plaatsen in Catalonië (Barcelona) worden eveneens in het Catalaans én in het Castiliaans genoemd. Voor de namen van gebouwen en interessante plekken proberen we bij voorkeur ook de lokale spelling te geven.

TAXI

Taxi's zijn over het algemeen gemakkelijk te vinden (groen lampje betekent: taxi is vrij) en de ritten zijn niet overdreven duur (€ 7 tot 15). Er gelden verschillende tarieven voor overdag, 's nachts, het weekend en feestdagen. Voor een rit van de luchthaven naar Valencia (of vice versa) betaalt u ongeveer € 20-25.

TELEFONEREN

Spaanse telefoonnummers bestaan uit negen cijfers, waarvan de eerste

drie de provincie of stad aanduiden.

Lokale en nationale gesprekken – Toets de negen cijfers in.

Vanuit België of Nederland naar Spanje bellen – Toets 0034 (landnummer) gevolgd door het abonneenummer van negen cijfers.

Vanuit Spanje naar het buitenland bellen – Toets 0031 voor Nederland of 0032 voor België, gevolgd door het abonneenummer zonder de eerste 0.

Inlichtingen – ☎ 11 888 of 11 811 of 11 824.

Internationale inlichtingen – ☎ 11 825.

Telefooncellen werken met munten of telefoonkaarten (*tarjetas telefónicas*), die te koop zijn in postkantoren en *estancos*.

Mobiel bellen

Nederlandse en Belgische providers bieden vaak speciale pakketten aan om te bellen in het buitenland. Let wel: deze oproepen vallen niet onder het gewone tarief en blijven dus erg duur. Bovendien betaalt u gewoonlijk ook mee als u zelf wordt gebeld. Informeer hierover voor uw vertrek bij uw provider. Bij een langdurig verblijf in het buitenland kunt u ter plaatse een SIM-kaart kopen waaraan een lokaal nummer is gekoppeld (kost ongeveer € 15).

VERKEER

Autoverhuur

U kunt het beste een huurauto ruim van tevoren in eigen land reserveren, dan bent u het goedkoopst uit.

Avis – ☎ 088 28 47 000 (Nederland), ☎ 070 22 3001 (België) - www.avis.nl, www.avis.be.

Budget – ☎ 088 284 7500 (Nederland), ☎ 02 712 0840 (België) - www.budget.nl, www.budget.be.

Europcar – www.europcar.nl
www.europcar.be.

Hertz – www.hertz.nl,
www.hertz.be.

Pepecar – ☎ 0034 901 551 229 (ter plaatse, Engelstalig) - www.pepecar.com. Agentschappen in de grote steden in Valencia, Cartagena (regio Murcia), Zaragoza, Huesca en Teruel (Aragón).

Snelheidsbeperkingen

In Spanje gelden deze maximum-snelheden: 50 km/uur in steden en binnen de bebouwde kom, 90 km/uur op provinciale wegen en 120 km/uur op snelwegen (*autopistas*) en autowegen (*autovías*). Er zijn plannen om de maximale snelheid op sommige stukken van de snelweg te verhogen naar 130 km/uur. Let op: in de zomer van 2012 is er een internationale afspraak gemaakt waardoor toeristen niet langer wegkomen met een snelheidsovertreding die ze in het buitenland hebben begaan.

Alcohol

Het maximaal toegestane alcoholpromillage in het bloed is 5 promille (of 0,25 microgram per liter uitgeademde lucht). Voor **nieuwe bestuurders** (met een rijbewijs tot 2 jaar oud) is dat 3 promille (of 0,15 microgram per liter uitgeademde lucht).

Verkeersborden

De verkeersborden zijn grotendeels gelijk aan die in België en Nederland. Verboden te parkeren (*No aparcar*) wordt aangeduid met een gele strook (net als in Nederland). Mobiel bellen in de auto is alleen handsfree toegestaan. Het gebruik van radardetectoren is verboden. Spanjaarden stoppen altijd voor zebrapaden, waar voetgangers dan ook zonder te aarzelen oversteken: wees dus extra voorzichtig.

Staat van het wegennet

Het aantal autowegen is aanzienlijk toegenomen en het secundaire wegennet is van uitstekende kwaliteit, hoewel aan het einde van de winter sommige bergwegen tijdelijk beschadigd kunnen zijn. Buiten de

vakantieperiodes is er een goede doorstroming op de snelwegen, maar in de grote steden zijn er vaak files. Veel straten zijn uitsluitend toegankelijk voor voetgangers of staan slechts in beperkte mate autoverkeer toe. Als u in een grote stad komt, is het verstandig om de auto zo snel mogelijk te parkeren.

Verkeersinformatie – www.dgt.es.

Parkeren

In het centrum van grotere steden kunt u uitsluitend betaald parkeren. Als uw hotel geen privéparkeerterrein heeft, zoek dan een betaalde parkeerplaats, al dan niet overdekt. Zorg dat u op tijd terug bent, want zelfs bij een korte overschrijding loopt u al het risico dat uw auto wordt weggesleept.

Hulp bij pech

RACE – ☎ 900 100 901 (info), ☎ 900 112 222 (hulp) – www.race.es

Brandstof

De brandstofprijzen in Spanje zijn lager dan die in België, en zeker dan die in Nederland. In Spanje zijn geen pompen voor lpg.

Fiets

In de grotere steden kunt u fietsen huren (bij een bedrijf of van de gemeente). Sommige steden (zoals Valencia) beschikken over een behoorlijk netwerk van fietspaden.

WANDEL- EN FIETSTOCHTEN

Nationale en natuurparken

Oost-Spanje telt een nationaal park: **Ordesa y Monte Perdido** in de Aragonese Pyreneeën. Daarnaast zijn er talloze natuurparken, waarvan sommige heel klein zijn. (📍 Tabel blz. 42-43 en 'Natuurparken' op blz. 99.)

Wandelroutes

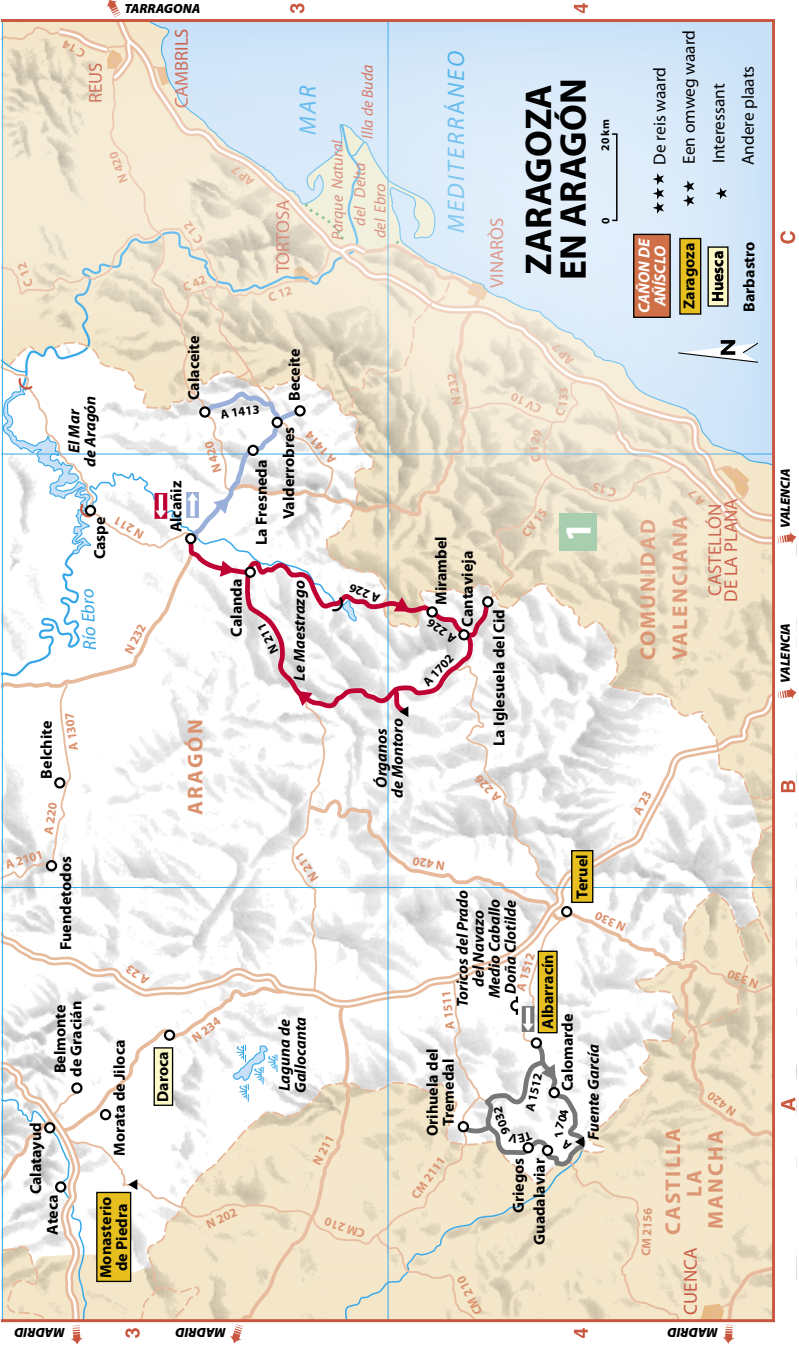
Oost-Spanje is bijzonder rijk aan wandelpaden, vooral de berggebieden en dan met name de **Pyreneeën**. De **GR11**, de langste

Zaragoza en Aragón **3**

Michelinkaart 574 – Provincies Huesca, Zaragoza en Teruel

▶ ZARAGOZA★★ EN RONDRIT	254
▶ ARAGONESE PYRENEËN★★★	272
▶ HUESCA★ EN RONDRIT	274
▶ SOS DEL REY CATÓLICO★★	281
▶ JACA★ EN RONDRITTEN	283
▶ PARQUE NACIONAL DE ORDESA Y MONTE PERDIDO★★★	294
▶ AÍNSA★★ EN RONDRITTEN	300
▶ PARQUE NATURAL DE LA SIERRA Y CAÑONES DE GUARA★★	306
▶ BARBASTRO EN RONDRIT	311
▶ TARAZONA EN RONDRIT	316
▶ DAROCA★	319
▶ TERUEL★★	323
▶ ALBARRACÍN★★ EN RONDRIT	328
▶ ALCAÑIZ EN RONDRITTEN	332

Zaragoza

664.938 inwoners – Provincie Zaragoza

Zaragoza wordt omspoeld door de Ebro, de rivier die de vlakte tot leven brengt. De stad nodigt reizigers uit op een reis door zijn tweeduizendjarige geschiedenis. Romeinen, Arabieren, joden en christenen hebben hier allemaal hun sporen achtergelaten in deze straten. Alleen al het eerste Mariaheiligdom van Spanje, de Basilica de Nuestra Señora del Pilar met zijn torens en koepels, en het mooie plein ervoor zijn de reis waard. Hoewel de stad een rijke geschiedenis heeft, richt men de blik nadrukkelijk op de toekomst: de hoofdstad van Aragon, die bekendstaat om zijn levendigheid en vriendelijke inwoners. De stad is jong en levendig, het wemelt er van de kunst en alles is er gericht op moderniteit.

ADRESBOEKJE: BLZ. 268

Overnachten, uit eten, winkelen, sport en ontspanning enz.

i INLICHTINGEN

Toeristenbureau – Coso (hoek Plaza de España) - ☎ 976 282 181 - ma-za 10.00-14.00, 17.00-20.00, zo, feestd. 10.00-14.00 u.

Toeristenbureau – www.zaragozaturismo.es - ☎ 902 142008/976 201 200. Binnenkort opent een nieuw Centro de Visitantes zijn deuren aan de Plaza del Pilar - 10.00-20.00 u; Torreón de la Zuda - 10.00-14.00, 16.30-20.00, zo 10.00-14.00 u; Estación (station) Zaragoza Delicias - 10.00-20.00 u; Aeropuerto - ☎ 976 780 982 - gesl. do en zo, overige dagen: zie website. Alle kantoren zijn gesloten op 25 dec. en 1 jan. en op 24 en 31 dec. 's middags.

Rondleidingen – Het toeristenbureau organiseert rondleidingen vanaf Plaza del Pilar. Za (min. 10 pers.) € 5,50; juli-sept.: verschillende dagen per week - € 2 (kijk voor dagen en tijden op de website).

De **toeristenbus** biedt een rondrit van 90 min. (16 haltes, kaartje 24 uur geldig). Vertrek Calle Don Jaime 1 (bij de Lonja) - juli-half sept.: dag. om de 30 min. tussen 10.30 en 19.25 u (beh. tussen 14.30 en 16.00 u); half sept.-juni: kijk op de website - € 8 - rondrit van 65 min. zonder stops juli-aug. za

om 21.45 u - € 11. Verkoop in de bus, bij de toeristenbureaus en op www.zaragozaturismotiendaonline.com.

▶ LIGGING

Regiokaart B2 (blz. 252-253) – Zaragoza ligt 320 km ten noordoosten van Madrid en 307 km ten westen van Barcelona.

P PARKEREN

Het stadscentrum is niet erg uitgestrekt. Door de eenrichtingsstraten en de tramlijnen is het verkeer zeer chaotisch. Parkeer de auto daarom op een van de parkings in de buurt van de Plaza de España of de Plaza Salamero, of in de ondergrondse parkeergarage van de Plaza del Pilar (toegang via de kade).

🚲 AANRADERS

De Seo del Salvador, de Basilica del Pilar, de Aljafería, Museo Goya, de Patio de la Infanta en een avondje tapeo in 'El Tubo' (📖 'Adresboekje').

🕒 PLANNING

Trek minstens een dag uit.

👨👩 MET KINDEREN

Een bezoek aan het aquarium, het Parque de Agua Luis Buñuel, Musée du Feu et des Pompiers en het EMOZ.

De basiliek Nuestra Señora del Pilar
RossHelen/iStock

Wandelen Plattegrond (blz. 257)

★★ PLAZA DE LA SEO EN PLAZA DEL PILAR

Deze twee plaza's vormen samen een groot wandelgebied dat evenwijdig loopt met de Ebro met daarover de 15de-eeuwse **Puente de Piedra** ('Stenen Brug') met zeven bogen (alleen voor voetgangers). Daar liggen de voornaamste monumenten van de stad. Het is de plaats bij uitstek voor de inwoners van Zaragoza om samen te komen en belangrijke evenementen te vieren. Het is ook de plek waar inwoners en toeristen op 12 oktober samenkomen om bloemen neer te leggen bij het beeld van Maria. Deze feestdag van de Virgen del Pilar is de belangrijkste dag van deze feestelijke week. Tegenover de basiliek zijn verschillende winkels gevestigd waar souvenirs of kunst en religieuze voorwerpen te koop zijn. De monumentale fontein **Fuente de la Hispanidad**, aan de uiterste westkant, is een eerbetoon aan de ontdekking van Latijns-Amerika. Deze gebeurtenis wordt, eveneens op 12 oktober, in heel Spanje gevierd. De andere fontein, voor het beursgebouw (*lonja*), is gewijd aan Goya (📍 kader blz. 259).

★★ Seo del Salvador (Catedral de San Salvador) B1-2

☎ 976 291 231 - mei-okt.: buiten de diensten, 10.00-20.30 u (vr 18.00 u); nov.-april: ma-vr 10.00-14.00, 16.00-18.30, za 10.00-12.30, 16.00-18.30, zo 10.00-12.00, 16.00-18.30 u - € 4 (11 tot 17 jaar € 3) combikaartje met het Museo de Tapices.

De kathedraal van Zaragoza verenigt versieringen in alle stijlen in zich, van romaans tot churrigueresk, maar de opbouw als geheel is gotisch en bovendien van een opmerkelijke omvang. In de 17de eeuw werd de klokkentoren toegevoegd, die goed past bij die van de Basílica del Pilar daar dichtbij. De barokke gevel dateert uit de 18de eeuw. In de Calle del Sepulcro kunt u schitterende **mudejardecoraties**★★★ bewonderen (Werelderfgoed Unesco) op de muur van de **Parroqueta**, het **chevet** en de **cimborrio** (kruisingstoren 16de eeuw). Dankzij de vijf beuken van gelijke hoogte oogt dit schip even imposant als

ZARAGOZA EN ARAGÓN

elegant. Boven het hoofdaltaar trekt een gotische **retabel**★ de aandacht: de predella werd gemaakt door de Catalaan **Pere Joan**, de drie taferelen van *Maria-Hemelvaart*, *Aanbidding van de koningen* en *Transfiguratie* werden uitgebeeld door Hans Peter Danzer. De houding van de figuren en de vorm van de gezichten en kleding hebben een Duits karakter.

Het **trascoro** (ruimte achter het altaar) en enkele zijkapellen werden in de 16de eeuw verfraaid met beeldhouwwerken die aantonen hoe krachtig de Spaanse beeldhouwkunst tijdens de renaissance was. In de andere kapellen geeft de churriguereske 18de eeuw in de versieringen blijk van een bovenmatige weelderigheid.

De gotische kapel **Parroquieta** is een uitzondering: deze bevat een 14de-eeuwse graftombe, met invloeden van de Bourgondische kunst, en een veelkleurige houten **koepel**★ in Moorse stijl, met stalactietvormige versieringen en maaswerk (15de eeuw).

★★ **Museo de Tapices** – Dit tapijtmuseum bevat een zestigtal tapijten, die afwisselend worden getoond. Hiermee bezit de kathedraal een uitzonderlijke verzameling gotische wandbekledingen, onder andere *De schepen*, *De kruisiging* en de *Mysteries van de kruisweg*. Alle tapijten zijn Frans of Vlaams en werden geweven in Arras, Doornik of Brussel.

★ **Alma Mater Museum B1**

Plaza de la Seo 5 en Paseo de Echegaray - ☎ 976 399 488 - www.almamatermuseum.com - di-za 10.00-20.00, zo 10.00-14.00 u - gesl. 1 jan., 25 dec. - rondleidingen (1.15 uur - € 5) - € 3.

Dit museum in het bisschoppelijk paleis, het vroegere paleis van de koningen van Aragon, is niet alleen interessant om zijn collectie heilige kunst van het bisdom van Zaragoza, maar ook omdat het gebouw zelf een reis door de geschiedenis van de stad vormt. Het verrees vanaf de 12de eeuw op de fundamenten van de Romeinse basilica van het forum, en tijdens uw bezoek komt u de verschillende stijlen van de fasen van de bouw tegen: romaans, gotisch, mudejar, renaissancistisch en neoclassicistisch. Naast diverse uitstekende films (Engels ondertiteld) over de geschiedenis van het bisdom, het paleis en Aragon, mag u de **polychrome houten beelden van de Maagd** in zaal 6 niet missen. De zalen 8 en 9 op de eerste verdieping behoren tot een 14de-eeuws mudejarpaleis. Zaal 9, met een schitterend cassettenplafond, herbergt een collectie gotische schilderijen (14de en 15de eeuw). De moderne presentatie in zaal 12 doet recht aan de processiekruiers en barokke monstransen.

Tot slot is een van de portretten van de aartsbisschoppen in zaal 15 gesig-neerd door Goya.

★ **La Lonja** (Handelsbeurs) B1

Plaza del Pilar - ☎ 976 397 239 - bezoek tijdens tijdelijke tentoonstellingen di-za 10.00-14.00, 17.00-21.00, zo 10.00-14.30 u - gratis.

Net als Valencia, Barcelona en Palma de Mallorca, de andere grote handelssteden van het koninkrijk Aragón, had Zaragoza in de 16de eeuw een handelsbeurs. Deze gebouwen uit de overgang tussen gotiek en renaissance behoren tot de mooiste voorbeelden van de burgerlijke architectuur in Spanje. De subtiel gedecoreerde grote zaal is door zuilen verdeeld in drie delen. Langs de muren, met imposante **blazoenen van Karel V**, loopt een fries. In het centrum van de ribben onder de **gewelven** is het door engeltjes omzoomde blazoens van de stad (leeuw) te zien. Naast de beurs staat het **Ayuntamiento** (stadhuis), gebouwd in de traditionele Aragonese stijl met een opengewerkt voordak. De ingang wordt links en rechts geflankeerd door een modern bronzen beeldhouwwerk.

ZARAGOZA

OVERNACHTEN

Hotel Alfonso	5
Hotel Hispania	9
Hotel El Príncipe	2
Hotel Pilar Plaza	7
Hotel Sauce	4

UIT ETEN

Antonio	1
Bodegas Almau	2
Casa Juanico	24
Casa Lac	3
Casa Teo	26

El Fuelle	28
La Republicana	12
Montal	32
Parrilla Albarracín	30
Taberna Doña Casta	13
Vinos Nicolás	18

★ **Basílica de Nuestra Señora del Pilar** A1

www.basilicadelpilar.es - 6.45-20.30 u (21.30 u za en zo) - gratis.

Deze monumentale basiliek, het symbool van Zaragoza, is een van de bekendste katholieke Maria-bedevoortsoorden. Volgens de traditie droeg de Maagd op 2 januari van het jaar 40 de apostel Jacobus op om het evangelie te gaan verkondigen. Verschillende heiligdommen werden hier opgetrokken voor de zuil, die ze samen met haar boodschap zou hebben achtergelaten. Het huidige monument, de tweede kathedraal van Zaragoza, werd aan het einde van de 17de eeuw ontworpen door **Francisco Herrera de Jongere** (1612-1685), maar de bouw duurde voort tot in 1961! Het is een rechthoek die gelijkmatig met steunberen is verstevigd en die wordt verlicht via een koepel in het midden. De Ebro weerspiegelt de geglazuurde pannen van de lichtkoepeltjes, in de 18de eeuw toegevoegd door de architect **Ventura Rodríguez** (1717-1785).

Binnen zijn kunstwerken uit verschillende tijdperken te zien, staan tussen de drie schepen brede zuilen met geribbelde pilasters. De koepels zijn versierd met fresco's. Een daarvan (*Regina Martyrum*) behoort tot de vroege werken van **Goya**, evenals die in het gewelf van de *coreto* (hart van de Maagd).

De **Santa Capilla de la Virgen**★, een ontwerp van Ventura Rodríguez, is in feite een miniatuurkerk met een opengewerkte koepel eroverheen. Het kerkje is helemaal van marmer, jaspis en verguld brons gemaakt. In een nis aan de rechterkant staat een zuil van jaspis (1,70 m en bedekt met zilver) met een klein gotisch beeldje van de Maagd (38 cm). Pelgrims verdringen elkaar om de pilaar, die vanaf de achterzijde bereikbaar is, te kunnen omhelzen. Elke dag krijgt de

ZARAGOZA EN ARAGÓN

Centro de Historias (EMOZ) B2

Pl. de San Agustín 2 (ten oosten van het centrum, vanaf de Coso via de Calle San Agustín).

 Deze kerk van het voormalige 19de-eeuwse klooster San Agustín staat op een plein naast de bibliotheek, in een wijk die volop in ontwikkeling is. Achter de gevel gaat het moderne gebouw van een cultureel centrum schuil. Op de tweede verdieping zit het **EMOZ**, een museum-atelier dat gewijd is aan origami: de kunstige techniek van het papier vouwen. Vanaf de jaren 1940 kwamen liefhebbers van origami in Zaragoza bijeen om zich te bekwamen in deze Japanse kunst. In de loop der jaren is deze traditie uitgegroeid tot dit museum met zeven zalen, een van drie musea ter wereld die geheel aan origami zijn gewijd. De eerste twee zalen behandelen de geschiedenis en de verschillende technieken. In de volgende zalen zijn steeds wisselende delen van de collectie te zien. De laatste zaal is gewijd aan tijdelijke exposities (☎ 876 034 569 - www.emoz.es - *di-za 10.00-14.00, 17.00-21.00, zo, feestd. 10.00-14.00 u - € 3*).

OP DE RECHTEROEVER VAN DE RIVIER**Parque del Agua Luis Buñuel** Buiten plattegrond bij A1

 Met de auto: parkeren bij de Plaza del Pilar: op de Puente de Santiago direct linksaf (rotonde rechts nemen), vervolgens over de Avenida Ranillas langs de rivier; vanaf het station: over de Puente del Tercer Milenio (brug) en vervolgens door de Avenida Pablo Ruiz Picasso; vanaf de A2: afslag 321 ('Expo'); voldoende parkeergelegenheid op eigen terrein. Buslijnen C2, C2 en 23.

 Dit grote park ligt langs een meander van de rivier de Ebro, op de linker-oever, waar vroeger boomgaarden stonden, en werd aangelegd voor een internationale tentoonstelling in 2008, met als thema's 'water' en 'duurzame ontwikkeling'. Het is nu een groot recreatiegebied (122 ha) voor de inwoners van Zaragoza, in het bijzonder de jongeren.

De expositie in 2008 heeft ook interessante sporen nagelaten voor liefhebbers van moderne architectuur: de **brug van het derde millennium** die over de Ebro is aangelegd door ingenieur Juan José Arenas, valt op door zijn elegante 268 m hoge wit betonnen boog. Zara Hadid tekende voor het gewaagde **Pabellón-Puente** (brug-paviljoen) dat ook over de rivier heen spant. Boven op de 76 m hoge **Torre del Agua** (watertoren) staat een beeldhouwwerk in de vorm van een waterdruppel. En in het **Congrespaleis** (gebouwd door de architecten Nieto en Sobejana) tenslotte staat een beeldhouwwerk van **Jaume Plensa** getiteld **Ziel van de Ebro**.

 Acuario Fluvial de Zaragoza – Av. José Atares, s/n - ☎ 976 076 606 - www.acuariodezaragoza.com - *ma-do 11.00-19.00, vr-zo en schoolvak. 10.00-20.00 u (dag. 10.00-20.00 u 's zomers) - € 16 (5 tot 12 jaar € 8).*

Dit aquarium, het grootste in zijn soort in Europa, nodigt uit tot het ontdekken van de zoetwaterfauna van 's werelds belangrijkste natuurlijke regio's: van de Nijl tot de Mekong, van de Amazone tot de Ebro. De bassins tonen de grote diversiteit in watermilieus, die onze bescherming nodig hebben. U ziet er piranha's, anaconda's en wenkkrabben, maar ook zeepaardjes, vissen en andere creaturen.

In de omgeving Regiokaart (blz. 252-253)**Belchite B3**

 19 km ten oosten via de A220. Meer dan een maand werd er door de nationalist en republikeinen fel gevochten om de controle over de toegangsweg tot

Vertaling	Sylvia Birnie, Henriëtte Gorthuis, Alexander van Kesteren, Frans Lueb, Laurens van Mastrigt, Mieke Moors, Marieke van Ommeren, Michèle Schedler
Eindredactie	Karin Evers, Frans van der Heijden
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	ansharphoto/Shutterstock.com
Oorspronkelijke titel	Espagne côté Est
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgevers	Philippe Orain (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt)
Eindredactie	Camille Bouvet, Matilde Miñón, Léonie Piraudeau
Redactie	Célia Bénisty, Françoise Chaffin, Xavier Espinet, Arnaud Gouman, Lisa Diez Graciad, Chloé Hoorman, Guylaine Idoux, Hervé Kerros, Sarah Larrue, Mélanie Lemaire, Laurence Michel, Matilde Miñón, Pierre Plantier, Marie-Pascale Rauzier, Claire Rideau
Grafisch ontwerp	Christelle Le Déan, Sandro Borel
Omslagontwerp	Keppie&Keppie, Varsenare
Cartografie	Iulia-Elena Costache, Iulia-Daniela Nedelcu Stadsplattegronden: © MICHELIN en © 2006-2017 TomTom. All rights reserved.
Met dank aan	Cristian Catona, Hervé Dubois, Maria Gaspar, Bogdan Gheorghiu, Pascal Grougon, Sophie Roques, Pierre-Olivier Signe, Marie Simonet

© Michelin

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo, nv, Tielt, 2019

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internetadressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Groene Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
degroenereisgids@lannoo.be

De Groene Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo bv
Postbus 23202
1100 DS Amsterdam Zuidoost
info@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2019/45/525 - NUR 512
ISBN 978 94 014 5734 7

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.